

# Correcte spelling is soms luxe

**Taal wordt vaak schrijftaal en spellingsfouten verschijnen in mails en rapporten. Veel mensen lijken niet goed meer te kunnen spellen. Is dat een probleem? En zo ja, moeten docenten daar zorgen over maken?**

Toen ik tijdens mijn studie economie voor het eerst rapporten moest schrijven, maakte ik veel taalfouten. Mijn vader verbeterde de tekst, vertelde waarom het fout was en gaf me het *Groene Boekje* en de *Schrijfwijzer*. Bij mijn scriptie was verbeteren niet meer nodig: ik had het correct schrijven gaandeweg mijn opleiding geleerd, mede doordat mijn beoordelaars het ook belangrijk vonden.

Taalfouten zijn van alle tijden en van alle generaties: alleen maken vooral jonge mensen nu op een veel grotere schaal fouten. De laatste decennia is er namelijk iets belangrijks veranderd. Dat zit hem niet alleen in de grotere groep allochtonen, maar vooral in de technologie rond sms'en, chatten en schrijven met de computer. In het tekstverwerkingsprogramma geeft de automatische spellingscorrector wel waarschuwingen via groene en rode 'kringeltjes'. Bij sms'en, mailen en chatten is dit meestal niet het geval.

## **Foutloze mailtjes**

De aard van het medium is ook anders: iets moet snel worden verteld en dit gebeurt vaak aan een bekende uit de *peer group*. Deze cultuurgenoot zit niet te wachten op een bericht; hij wil de boodschap of weten dat iemand aan hem of haar denkt. Taalfouten doen er dan minder toe, maar het gevaar op taalbesmetting naar andere documenten is wel reëel.

Taal, en daarmee het toepassen van de regels van de taal, zegt iets over de opleiding en het opleidingsniveau van de schrijver, maar vooral ook over de zorg waarmee de schrijver hiermee omgaat en denkt dat de ander er mee omgaat. Ik kan best een mailbericht met fouten naar bepaalde collega's sturen. Dat accepteren ze omdat ze weten dat veel mails in haast zijn geschreven en dat het te veel tijd kost om alles te controleren. Overigens denk ik bij een mail met spelfouten: jee, die heeft niet eens de spellingscorrector ingesteld, wat suf. En daarmee: heeft hij of zij wel verstand van computerprogramma's?

Hiermee komen we dus bij de fundamentele dimensie van het probleem: mensen kunnen bepaalde, al dan niet juiste, conclusies bewust of onbewust trekken. En die conclusies hoeven niet uitgesproken te worden, zodat ze eventueel weerlegd kunnen worden. De fout kan ook buiten het eigen bijzijn om, terugkeren: 'Jansen, dat is toch die man die nooit foutloze mailtjes kan schrijven en die zegt nu...'

En hier hebben we het nog over interne correspondentie. Maar wat bij correspondentie met externen? Ook daar geldt weer dat je vaak niet weet wat de conclusie van de ander is. Het probleem is dus dat lezers al dan niet juiste conclusies aan de fouten verbinden. Die conclusies kunnen dissoneren met de goed bedoelde boodschap. Taalfouten roepen soms zulke leesblokkades op dat voor de lezer het zicht op de inhoud verloren gaat.

## **Zestigters en twintigers**

Wie moet de regels rondom spelling en grammatica strikt naleven, en wie niet? Van sommige schrijvers moet een corrigerende en lerende werking uit gaan. Dat geldt voor journalisten, tekstschrijvers en natuurlijk docenten. Als zij fouten beginnen te maken, dan zal incorrecte spelling en grammatica nog meer toenemen. Een journalist die fout spelt, wordt niet serieus genomen. Voor een docent is het makkelijker. Maar als er dan geen correctie in de organisatie zelf is, dan zou dit





moeten worden ingebouwd in bijvoorbeeld de accreditaties die op scholen plaats vinden of bij het bezoek van de schoolinspecteur.

De officiële documenten en mededelingen van scholen moeten volstrekt foutloos zijn. Een school is immers een instituut dat leert: en leren gebeurt ook onderbewust. Als een docent of andere onderwijsmedewerker schrijft 'ik wordt' dan gaan sommige leerlingen of studenten toch denken dat dit correct is, of dat correct spellen niet per se nodig is.

Ook juristen en accountants moeten foutloos kunnen spellen en taalregels correct toepassen. Het beroepsonderwijs moet studenten in deze richtingen tot haast perfect taalniveau brengen. Maar voor tal van beroepen is het correct toepassen van spellings- en grammaticaregels ook in een startersfunctie geen halszaak. Daarnaast speelt iets anders: taal kent een dynamiek, het ontwikkelt zich. En er is daarbij sprake van een generatieverschuiving: de huidige zestiger staat vaak anders ten opzichte van taal en taalfouten dan een twintiger. Ergo: die twintiger zal op een later moment in zijn leven op een hogere functie een andere visie op taal en taalfouten hebben.

#### Schrijven en beelden

Veel mensen, onder wie ook docenten, weten eigenlijk niet waarom schrijven zo belangrijk is. Wat is het voordeel van schrijven ten opzichte van bijvoorbeeld een korte film? De MTV-generatie snapt de noodzaak niet goed van foutloos schrijven. De controverse gaat dan om schrijven versus spreken, en schrijven versus bewegende beelden.

Nog steeds kost het maken van een kort filmpje meer tijd en geld dan het schrijven van een simpel briefje. Bepaalde informatie en een daaraan gekoppeld gevoel lenen zich beter voor schrijven dan voor spreken of voor een korte film. Neem een rapport: dat moet op schrift. Dit omdat er meerdere versies nodig zijn om tot dit rapport te komen, en omdat er heel eenvoudig verbeteringen en toevoegingen in het geschreven rapport kunnen worden gemaakt. Sterker nog: zie maar eens beelden te vinden bij een rapport... Ook kan iets dat geschreven is, in principe op elk moment ergens bekeken, onderstreept en met eigen gedachtespinstels voorzien worden. Eigenlijk zouden studenten en leerlingen eens moeten ervaren hoe moeilijk het is om iets in beelden snel aan anderen duidelijk te maken. Zij denken dat dit wel kan, omdat ze een film met een boek vergelijken. Maar hoewel dit voor veel fictie geldt, geldt dit niet voor non-fictie. En ook voor het maken van de film is het script essentieel.

#### Mogelijkheden

Het onderwijs zou zich dus moeten richten op het belang van schrijven, en het belang van goed schrijven. Het onderwijs moet daar genuanceerd en eerlijk in zijn: 'ik vind' in een sms of in een

## Een briefje k minder geld en tijd een film

mail aan een vriend mag, maar als de student een bepaalde functies wil krijgen dan kan het absoluut niet. Dan doen taalfouten afbreuk aan de boodschap; aan de interpretatie. Om het schrijven ook voor jonge mensen leuk en herkenbaar te maken, is het toestaan van typografische vernieuwingen uit de sms-wereld, zoals de smiley's of 'ff' (effen) misschien wel essentieel.

Veel mensen zouden er baat bij hebben als ze aantrekkelijk leren schrijven. Maar evenzeer is waar dat veel mensen nog moeten leren wat de mogelijkheden zijn van de huidige communicatietechnieken. Dat docenten zoveel betekenis hechten aan geschreven communicatie is ook omdat ze de nieuwe mogelijkheden onvoldoende kennen en weten toe te passen. Niet alleen jongeren moeten leren op het vlak van communicatie. 

Marc den Elzen is schrijver en als econoom verbonden aan  
lerarenopleiding in het hoger beroepso  
Voor reacties: marcdenelzen@gr